WIKIPEDIA

Hindustana lingvo

La **hindustana lingvo** (Hindustani: हिन्दुस्तानी, ہندوستانی kun signifo laŭvorte "el Hindustano"[1]) estas lingvo parolata ĉefe kiel lingvafrankao en norda Barato kaj Pakistano,[2][3] (nome Hindustano) historie konata ankaŭ sub la nomoj *Hindavi*, *Dehlvi* kaj *Reĥta*. Ĝi estas lingvo el la Hindarja lingvaro kaj ĉefe devenas el la Ĥaribola dialekto el Delhio, sed ankaŭ prunteprenis parton da sia vortaro el la lingvoj persa, araba, sanskrita kaj ĉagataja.[4][5]

Ĝi estas plurcentra lingvo, kun du oficialaj formoj de la hindustana, kiuj estas konataj kiel moderna normiga hindia lingvo kaj moderna normiga urdua lingvo[6], kiuj estas normigaj lingvoregistroj, kaj kiuj estas nomataj **Hindustana** aŭ **Hind-Urdua** kiam oni konsideras ilin kune. La hindia lingvo, oficiala en Barato kaj en pluraj barataj provincoj, estas skribata per nagario; la urdua, oficiala en Pakistano kaj parte en islamaj barataj provincoj, uzas la araban alfabeton. La du variaĵoj de la lingvo ekestis per la divido de Brita Hindio je la 15-a de aŭgusto 1947 al islama kaj hindua partoj. La antaŭe komuna nomo *hindustana* de tiam rilatas precipe al la ĉiutaga lingvaĵo, preskaŭ identa. La oficialaj formoj restis gramatike preskaŭ identaj, iliaj fakaj vortaroj iom disevoluis; en la urdua estas pli da influoj araba, persa kaj centra-azia, en la hindia pli da sanskrita.[7][8]

Barataj filmoj produktataj en Mumbajo (nome ĉe Bolivudo) klopodas uzi iom neŭtralan hindustanan lingvaĵon por havi pli grandan merkaton. Pakistanaj filmoj, produktataj precipe en Lahore, koncentriĝas al la urdua formo. En titoloj kaj subtekstoj okazas, ke aperas foje latinlitera transskribado aldone al la nagaria kaj araba formoj.

Enhavo

Hindustana lingvo

हिन्दुस्तानी, ہندوستانی, Hindustānī

Parolata en	Barato, Pakistano
Denaskaj parolantoj	proksimume 490 milionoj
Fremdlingvo / dua lingvo por	proksimume 165 milionoj
Skribo	nagario, araba alfabeto, Persa belskribo, Kaithi
Lingvistika klasifiko	
Hindeŭropaj	
hind-iranaj	
hind-arjaj	
Hindustaní	
Oficiala statuso	
Reguligita de	Central Hindi Directorate
Lingvaj kodoj	
Lingvaj kodoj	
ISO 639-3	hin
Glottolog	hind1270
Angla nomo	Hindustani
Franca nomo	hindoustani

Hindustana lingvo

हिन्दुस्तानी

Parolata en	Barato
Skribo	nagario
Oficiala statuso	
Oficiala lingvo en	Barato
Reguligita de	Central Hindi Directorate
Lingvaj kodoj	
Lingvaj kodoj	
ISO 639-3	hin
Glottolog	hind1270
Angla nomo	Hindustani
Franca nomo	hindoustani

Vikipedio

Hindustana lingvo

ہندوستانی

Parolata en	Pakistano
Skribo	araba
Oficiala statuso	
Oficiala lingvo en	Pakistano
Reguligita de	Central Hindi Directorate
Lingvaj kodoj	
Lingvaj kodoj	
ISO 639-3	hin
Glottolog	hind1270
Angla nomo	Hindustani
Franca nomo	hindoustani
Vikipedio	

Oficialeco

La hindia estas unu el la 23 oficialaj lingvoj de Barato. Ĝi krome estas oficiala en 9 el la 28 barataj subŝtatoj kaj tri uniaj teritorioj (Delhio, Ĉandigaro, Andamanoj kaj Nikobaroj).

La urdua estas unu el la oficialaj lingvoj de Pakistano kaj oficiala en jenaj barataj subŝtatoj: Andra-Pradeŝo, Biharo, Ĝamuo kaj Kaŝmiro, Delhio, Utarakando kaj Utar-Pradeŝo.

En Fiĝio estas oficiala la fiĝa hinda lingvo, kutime skribata per latinaj literoj aŭ nagario. Ĝi ne estas identa al la hindustana, tamen grandparte interkomprenebla.

Uzataj skribsistemoj

Araba-persa skribo uzata de la urdua lingvo:

جھ	ڄ	ج	پ	ث	ٺ	ٽ	ٿ	ت	ڀ	ٻ	ب	ا
ɟʱ	ʄ	ɟ	p	s	ʈʰ	ʈ	tʰ	t	bʱ	ɓ	b	*
ڙ	ر	ذ	ڍ	ڊ	ڏ	ڌ	د	خ	ح	ڇ	چ	ڃ
ɽ	r	z	ɖʱ	ɖ	ɗ	dʱ	d	x	h	cʰ	c	ɲ
ڪ	ق	ڦ	ف	غ	ع	ظ	ط	ض	ص	ش	س	ز
k	x	pʰ	f	ɣ	∅	z	t	z	s	?	s	z
	ي	ه	و	ڻ	ن	م	ل	ڱ	گھ	ڳ	گ	ک
	*	h	*	ɳ	n	m	l	ŋ	gʱ	ɠ	g	kʰ

Nagaria skribo uzata de la hindia formo:

अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ए	ऐ	ओ	औ
a	ā	i	ī	u	ū	e	ai	o	au
क	ख	ख़	ग	ॻ	ग़		घ		ङ
k	kʰ	x	g	ɠ	ɣ		gʱ		ŋ
च	छ		ज	ॼ	ज़		झ		ञ
c	cʰ		ɟ	ʄ	z		ɟʱ		ɲ
ट	ठ		ड	ॾ	ड़		ढ	ढ़	ण
ʈ	ʈʰ		ɖ	ɗ	ɽ		ɖʱ	ɽʰ	ɳ
त	थ		द				ध		न
t	tʰ		d				dʱ		n
प	फ	फ़	ब	ॿ			भ		म
p	pʰ	f	b	ɓ			bʱ		m
य	र	ल	व						
j	r	l	ʋ						
श	ष	स	ह						
ʃ	ʂ	s	h						

Historio

Bazara hindustana

La vorto *hindustana* (lingvo) foje estas uzata por dialektoj kaj ĉiutagaj variaĵoj de la hindia kaj urdua lingvoj kontraste al la normaj. Tiusence la hindia kaj la urdua estas tavoloj de la hindustana.

Ĉi tiun sencon emfazas la termino "bazara hindustana", nome lingvo surstrata aŭ bazara. Ĝi estas uzata kiel lingvafrankao kaj emas neglekti fleksion cele al pli vasta komprenebleco. Ĝi havas trajtojn de piĝino.

Diasporaj parolantoj

Per migrado de sia parolantoj la hindustana atingis ankaŭ aliajn landojn. Nombre signifaj parolantaroj ekzistas en

- Sudafriko (ĉ. 900.000)
- Maŭricio (ĉ. 700.000)
- Bangladeŝo (ĉ. 350.000)

Krome la lingvo estas uzata de malgrandaj komunumoj en Ameriko, nome ĉefe en Usono, kaj Karibio (Trinidado kaj Tobago, Gujano, Surinamo, Jamajko), Eŭropo kaj Afriko.

La "patro nia"

La patronia urdue kaj hindie tekstas jene, en transliterita formo[9] (por la originalaj skriboj vidu la eksterajn ligilojn):

Urdua

Ai hamāre bāp, tū jo āsmān par hai:
terā nām pāk mānā jāe.
Terī bādśāhat āe.
Terī marzī jaise āsmān par pūrī hotī hai, zamīn par bhī ho.
Hamārī roz kī roṭī āj hameṉ de.
Aur jis tarah ham apne qarzdāroṉ ko muāf kiyā hai,

tū bhī hamāre qarz hameṉ muāf kar.

Aur hameṉ āzmāiś meṉ na lā,
balki burāī se bacā.
Kyoṉki bādśāhat aur qudrat aur jalāl hameśa terā haiṉ.

Hindia

He hamāre pitā, tū jo svarga mē hai;
terā nāma pavitra mānā jāe;
terā rājya āe;
terī icchā jaisī svarga mē pūrī hotī hai, vaise

pṛthvī para bhī ho;

hamāri dina bhara kī roṭī āja hamē de;
aura jisa prakāra hama me apare aparādhiyõ ko kṣamā kara.
Aura hamē parīkṣā mē na lā,
parantu burāī se bacā;
kyõkī rājya aura parākrama aura mahimā sadā

tere hī hai.

Literaturo

Referencoj

1. ↑ About Hindi-Urdu (http://sasw.chass.ncsu.edu/fl/faculty/taj/hindi/abturdu.htm). North Carolina State University. Alirita 2009-08-09.
2. ↑ Mohammad Tahsin Siddiqi (1994), *Hindustani-English code-mixing in modern literary texts* (https://books.google.com/?id=vnrTAAAAMAAJ), University of Wisconsin, https://books.google.com/?id=vnrTAAAAMAAJ, "*... Hindustani is the lingua franca of both India and Pakistan ...*"
3. ↑ Lydia Mihelič Pulsipher, Alex Pulsipher, Holly M. Hapke (2005), *World Regional Geography: Global Patterns, Local Lives* (https://books.google.com/?id=WfNaSNNAppQC), Macmillan, ISBN 0-7167-1904-5, https://books.google.com/?id=WfNaSNNAppQC, "*... By the time of British colonialism, Hindustani was the lingua franca of all of northern India and what is today Pakistan ...*"
4. ↑ Michael Hŭley (editor) (1935), *The Geographical magazine, Volume 2* (https://books.google.com/?id=Z1xOAAAAIAAJ), Geographical Press, https://books.google.com/?id=Z1xOAAAAIAAJ, "*... For new terms it can draw at will upon the Persian, Arabic, Turkish and Sanskrit dictionaries ...*"
5. ↑ Great Britain, Royal Society of Arts (1948), *Journal of the Royal Society of Arts, Volume 97* (https://books.google.com/?id=fx_SAAAAMAAJ), https://books.google.com/?

id=fx_SAAAAMAAJ, "*... it would be very unwise to restrict it to a vocabulary mainly dependent upon Sanskrit, or mainly dependent upon Persian. If a language is to be strong and virile it must draw on both sources, just as English has drawn on Latin and Teutonic sources ...*"
6. ↑ Robert E. Nunley, Severin M. Roberts, George W. Wubrick, Daniel L. Roy (1999), *The Cultural Landscape an Introduction to Human Geography* (https://books.google.com/?id=7wQAOGMJOqIC), Prentice Hall, ISBN 0-13-080180-1, https://books.google.com/?id=7wQAOGMJOqIC, "*... Hindustani is the basis for both languages ...*"
7. ↑ *Hindi* (https://books.google.com/books?id=ooH5VfLTQEQC&pg=PA2&lpg=PA2&dq=urdu+heavy+persian#v=onepage&q=urdu%20heavy%20persian&f=false) de Yamuna Kachru
8. ↑ *Students' Britannica: India*: Select essays (https://books.google.com/books?id=-xzljvnQ1vAC&pg=PA175&lpg=PA175&dq=hindi+in+perso-arabic+script+india#v=onepage&q=&f=false) de Dale Hoiberg, Indu Ramchandani paĝo 175
9. ↑ Thomas Olander, Adam Hyllested: Paternoster polyglotta. www.tommeltot.dk/files/paternoster.pdf (http://www.tommeltot.dk/files/paternoster.pdf). Alirita je 2012-11-03

Eksteraj ligiloj

- La patronia en la hindia (http://www.prayer.su/hindi/common/): हे हमारे स्वरगिक पिता
- La patronia en la urdua (http://www.prayer.su/urdu/common/): اے ہمارے باپ جو آسمان پر ہے

Bibliografio

Monato, internacia magazino sendependa, numero 1993/06, paĝo 20: *La hindustana* verkita de Bradley Kendal.

- Asher, R. E. (1994). Hindi. In Asher (Eld.) (pp. 1547–1549).
- Asher, R. E. (Ed.). (1994). *The Encyclopedia of language and linguistics*. Oxford: Pergamon Press. ISBN 0-08-035943-4.
- Bailey, Thomas G. (1950). *Teach yourself Hindustani*. London: English Universities Press.
- Chatterji, Suniti K. (1960). *Indo-Aryan and Hindi* (rev. 2nd ed.). Calcutta: Firma K.L. Mukhopadhyay.
- Dua, Hans R. (1992). Hindi-Urdu as a pluricentric language. In M. G. Clyne (Ed.), *Pluricentric languages: Differing norms in different nations*. Berlin: Mouton de Gruyter. ISBN 3-11-012855-1.
- Dua, Hans R. (1994a). Hindustani. In Asher (Ed.) (pp. 1554).
- Dua, Hans R. (1994b). Urdu. In Asher (Ed.) (pp. 4863–4864).
- Rai, Amrit. (1984). *A house divided: The origin and development of Hindi-Hindustani*. Delhi: Oxford University Press. ISBN 0-19-561643-X.